

4. З'являється можливість організації проєктної діяльності учнів під керівництвом викладача історії та інформатики, спрямованої на створення електронних освітніх продуктів;

5. Змінюються на краще стосунки вчителя з учнями, особливо з тими, хто цікавиться комп'ютерами: вони починають бачити в учителіві «споріднену душу»;

6. Змінюється ставлення до комп'ютера: учні починають сприймати його як інструмент для роботи у будь-якій сфері людської діяльності, а не як цікаву іграшку [1].

Отже, використання ІКТ на уроках історії дозволяє вчителю скоротити час на вивчення матеріалу за рахунок наочності і швидкості виконання роботи, перевірити знання учнів в інтерактивному режимі, що підвищує ефективність навчання, сприяє розвитку інтелекту, робить уроки більш інформативними і цікавими. Проте, вчителю, що використовує ІКТ на уроках, не слід забувати, що сучасні технології не повинні їх замінити, а допомагати їм.

Список використаних джерел і літератури

1. Десятков Д. Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії / Д. Л. Десятков. - Х. : Основа, 2011 - 111 с. - (Б-ка журн. "Історія та правознавство"; вип. 6(90)).

2. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України; Доктрина від 17.04.2002 № 347/2002 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/347/2002> (дата звернення: 11.03.2021)

3. Пометун О. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.

4. Єфіменко Т. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення історії та правознавства [Текст] / Т. М. Єфіменко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2007. – № 7. – С. 25-26.;31.

5. Комаров Ю. С. Використання мультимедійного комплексу у викладанні історії [Текст] / Ю. С. Комаров // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – №2. – С.36-38.

Науковий керівник: к. пед. н. Лещенко І. Т.

Опарін І. К.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ДО ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ А. ДІСТЕРВЕГА Й К. УШИНСЬКОГО

Кожна нація формується на основі духовних якостей, які спонукають її до самореалізації та самоідентифікації – це почуття власної гідності, любов і пошана до своєї Батьківщини. Ці ж якості є продуктом належного і грамотного виховання дитини, що, разом із зростанням, дозволяло їй стати частиною свого народу. Саме німецький педагог Фрідріх Адольф Вільгельм Дістервег (1790–1866 рр.) і його український колега Костянтин Дмитрович Ушинський (1823–1871 рр.) заклали основи розвитку національного і патріотичного виховання молоді.

Метою публікації є висвітлення основних принципів національного виховання в педагогічній системі А. Дістервега і К. Ушинського.

Джерелом вивчення теми є власні роботи педагогів, зокрема: праця «Керівництво до освіти німецьких учителів», стаття «Про вчительське виховання», «Про природовідповідність і культуровідповідність у вихованні» А. Дістервега [1]; статті «Рідне слово», «Питання про народні школи» [4], «Про народність в суспільному вихованні» К. Ушинського [3].

Національне виховання як педагогічне явище виникло в Європі в ХІХ ст., у часи найбільшого національного піднесення. А. Дістервег був одним з перших, хто торкнувся питання важливості національного виховання дитини. Сам Дістервег, «учитель німецьких учителів», ще за життя був відомим своєю прогресивністю й демократичністю у вихованні дитини, чіткою громадянською позицією і патріотизмом.

«Людина – моє ім'я, німець – моє прізвище», – цього принципу він не лише дотримувався, а й поширював серед інших педагогів уміння зберегти і примножити духовні якості чесноти, мораль, гуманність, які формують патріотизм і любов до своєї землі [1, с. 17]. Саме вихователь є відповідальним за національне виховання дитини, адже «вчитель – не просто людина, а й громадянин, і він має виховувати молоде для сьогодення і майбутнього». Патріотичне виховання дитини мало відповідати духу часу, щоб згодом, на основі належного

виховання, вона, як здорова клітина, змогла долучитися до в єдиний суспільний організм. Єдність – «нею обумовлена сила німецької Вітчизни, необхідність розвитку національної свідомості і створення німецького характеру, який має ґрунтуватися на любові до Вітчизни і патріотизмі» [2, с. 174, 175, 176]. Як вдало зазначив педагог, нація стає нацією тільки тоді, коли вона знає і шанує свою історію, мову та літературу, обізнана у своїх громадянських правах і свободах. В гіршому випадку, творення нації перетвориться лише в «пусту, безплідну ілюзію і утопічну мрію...» [1, с. 334].

Що ж стосується Костянтина Ушинського, то він був високої думки про свого німецького колегу, і в своїй статті «Про народність у суспільному вихованні» досить детально проаналізував певні аспекти його педагогічної діяльності [3, с. 233, 234, 235]. Утім, на відміну від А. Дістервега, педагог значно розширив розуміння принципів міцності нації. Зокрема, в своїй статті «Рідне слово», Ушинський досить влучно вказав на важливість мовного середовища, в якому розвивається дитина. Рідна мова – це «найважливіший, найбагатший і найміцніший зв'язок, який з'єднує попередні, нинішні й майбутні покоління народу в одне велике, історичне живе ціле». Дійсно, мова є своєрідним ланцюгом, який зв'язує історичне минуле певної народності з її сьогоденням, адже коли «народна мова зникає – немає і народу!». Більш того, оскільки мова є «літописом духовного багатвікового життя народу», то варто бути уважним, культуру якого саме народу ми прагнемо передавати наступним поколінням – свого чи чужого. Вивчаючи ж рідну мову, дитина засвоює «незліченну кількість понять, поглядів, численні думки, почуття... філософію мови, врешті, – вибудовує належну ментальність. Таким чином, Костянтин Дмитрович ще в ХІХ ст. наголосив, що мова – найважливіший консолідарний чинник народу, який об'єднує його навколо спільних ідей і спрямовує у корисний для держави вектор розвитку, перетворює його на свідому і потужну націю. Що ж до іноземних мов, то це, як зазначає педагог, є «можливість повного, самостійного, і не одностороннього розвитку», засіб пізнання літератури і культури в цілому іншого народу, але наголосимо, тільки як продовження всебічного гармонійного розвитку особистості – основа ж цьому: рідна мова, культура та історія. Якщо народ не цікавитиметься своїм минулим, то існуватиме високий ризик, що наступні покоління несвідомо повторюватимуть помилки своїх пращурів, припинять свій розвиток і врешті, можуть бути поглинуті іншими народностями [4, с. 74, 571, 557, 558].

Отже, попри те, що Адольф Дістервег і Костянтин Ушинський були виховані в різному мовному середовищі і перейняли різні культури, все ж мали духовні цінності, спільні для кожної з націй – любов і пошана до своєї мови, культури та історії. Справді, історичне невігластво, інтернаціоналізм та мовна толерантність можуть призвести до занепаду і знищення своєї народності. Це є аксіома, підтверджена педагогічною наукою та історією.

Список використаних джерел та літератури

1. Дістервег А. Избранные педагогические сочинения. – М.: Учпедгиз, 1956. 374 с.
2. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*: 36. Наукових праць. – Випуск 3. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – 211 с.
3. Ушинский К. Д. Педагогические сочинения: В 6 т. Т. 1. / Сост. С. Ф. Егоров. – М.: Педагогика, 1988. – 416 с.
4. Ушинский К. Д. Педагогические сочинения: В 6 т. Т. 2. / Сост. С. Ф. Егоров. – М.: Педагогика, 1988. – 496 с.: ил.

Науковий керівник: к. п.н., доцент Лещенко І. Т.